

Lekcija 4

Kviz o ljudskim pravima

Šta je tačno? Šta bi trebalo da bude nečije ljudsko pravo?

Obrazovni ciljevi	Učenici uče o međunarodno priznatim ljudskim pravima.
Učenički zadaci	Učenici odgovaraju na pitanja uz više ponuđenih odgovora i raspravljaju o implikacijama svojih odgovora.
Sredstva	Kartice za svakog učenika, rješenja na pozadini (radni list za učenike 5.5).
Metodi	Pitanja uz više ponuđenih odgovora.

Dodatne informacije

Iako ljudska prava predstavljaju dinamičan koncept, koncept koji se stalno razvija, stvarni sadržaj i opseg ljudskih prava određuje se međunarodnim pravom. Kviz o ljudskim pravima koji slijedi, koji nije zamišljen kao test provjere znanja učenika, pomaže učenicima da dobiju jasniju predstavu o trenutnoj situaciji kada je u pitanju razvoj ljudskih prava. Kviz takođe može pomoći da se izbjegnu pogrešna tumačenja okvira ljudskih prava.

Prije nego što počnu rad na lekciji, nastavnici bi trebalo da imaju na umu da se sva pitanja odnose na sporazume UN-a ili Savjeta Evrope. Možda bi bilo korisno prvo dati kratko objašnjenje nekih od pojmova koji će se koristiti, na primjer, UN, Savjet Evrope (i razlika u odnosu na Evropsku uniju), ljudska prava, nacija/država, diskriminacija, sud, suđenje.

Lekcija

Prije svega, nastavnik objašnjava da svrha kviza nije testiranje njihovog znanja, već povećavanje njihovog razumijevanja ljudskih prava aktivnim putem.

Učenici sami pripremaju kartice izrezujući dijelove s pitanjima i odgovorima. Zatim ih lijepe tako da spoje pitanja i odgovore na istoj kartici.

U manjim grupama (ili parovima) učenici sada sjede zajedno i jedni drugima postavljaju pitanja. Svaka grupa dobije grupu pitanja. Svako pitanje ima tri moguća odgovora, A, B ili C. Učenici biraju onaj odgovor za koji smatraju da je tačan. Može se desiti da na jedno pitanje postoji više tačnih odgovora. Važno je imati na umu da u mnogim slučajevima ima mjesta za različite interpretacije, te da su ljudska prava dinamičan koncept koji se konstantno razvija.

Dobro je svako malo raspravljati o odgovorima u razredu. Na taj način, ova lekcija neće postati jednostavan kviz znanja koji se zasniva na pitanjima i odgovorima. Međutim, važno je biti spreman za raspravu u javnosti pripremajući i element znanja.

Pitanja i odgovori

Vidi takođe radni list za učenike 5.5. Nastavnik ili grupa učenika priprema dovoljan broj kartica izrezujući dijelove s pitanjima i odgovorima, spajajući i lijepeći ih zajedno.

<p>Zapošljavanje djece mlađe od 17 godina: A. Je u svakom slučaju povreda prava djeteta. B. Je povreda prava djeteta ukoliko se radi o poslovima koji narušavaju zdravlje. C. Može se prihvatiti ako je vlada utvrdila da minimalna starosna granica za rad bude ispod 17 godina.</p>	<p>Zapošljavanje djece mlađe od 17 godina: C je tačan odgovor: Konvencijom o pravima djeteta zabranjen je rad djece koji je po njih opasan ili predstavlja vid eksploatacije, ali se dozvoljava vlastima da odrede starosno doba na koje se zabrana odnosi. Postoji pritisak u smislu usvajanja što strožijih ograničenja.</p>
<p>U skladu sa međunarodnim sporazumina o pravu na snabdijevanje vodom: A. Vlasti se obvezuju da će osigurati građanima čistu i zdravu vodu. B. Vlasti ne smiju diskriminisati neke građane u snabdijevanju vodom. C. Vlasti ne smiju zabraniti građanima pristup izvorima vode.</p>	<p>U skladu sa međunarodnim sporazumina o pravu na snabdijevanje vodom: Prema interpretaciji Komisije za ekonomska i socijalna prava pri UN-a, B i C su tačni, A nije. Poštovanje prava na vodu nešto je prema čemu vlasti moraju stremiti, ali građani ne mogu zahtijevati ostvarenje tog prava kao takvog.</p>
<p>Smrtna kazna: A. Je zabranjena širom svijeta. B. Je ukinuta u zakonima i praksi u više od 50% svih zemalja. C. Se ne dopušta u slučaju ljudi mlađih od 18.</p>	<p>Smrtna kazna: B i C su tačni, A nije. Smrtna kazna još uvijek nije u potpunosti zabranjena u zemljama članicama UN-a, niti prema Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima, iako je u oba slučaja zabranjena dodatnim protokolom. Protokol br.6 (ukidanje smrtno kazne u vrijeme mira) i Protokol br. 13 (ukidanje smrtno kazne u svim uslovima) prema ECHR su potpisale i/ili ratifikovale mnoge države.</p>
<p>Ekonomska i socijalna prava: A. Nijesu istinska ljudska prava. B. Ne očekuje se da države odmah ispune ova prava prema svim pojedincima. C. Može zahtijevati svaki evropski pojedinac.</p>	<p>Ekonomska i socijalna prava: B je tačno. Službeno, ekonomska i socijalna prava su punovažna ljudska prava, iako je tačno da je obaveza da se priznaju mnogo manja nego za mnoga građanska i politička prava. Međunarodna konvencija o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima očekuje da države streme njihovom ispunjenju, ali ne postoji evropski mehanizam koji pojedincima omogućava da ulože žalbu (iako pod nekim ograničenjima dodatni protokol dopušta da to naprave organizacije).</p>

<p>Prema odredbama o pravu na obrazovanje:</p> <p>A. Pojedinci i grupe smiju otvoriti školu ukoliko ispunjavaju minimalne zakonske uslove.</p> <p>B. Nema obaveza koje su vezane za sadržaj obrazovnih programa.</p> <p>C. Vlasti se obavezuju da će osigurati obavezno školovanje za one mlađe od 18.</p>	<p>Prema odredbama o pravu na obrazovanje:</p> <p>A je tačan odgovor, dok B i C nijesu. Međunarodne konvencije, kao što je ona o pravima djeteta, navode da se kroz obrazovanje djeca moraju informisati o ljudskim pravima.</p>
<p>Pravo na priznavanje statusa izbjeglice:</p> <p>A. Postoji za ljude koji imaju opravdan strah da će ih progoniti zbog njihove rase, vjere ili političkog mišljenja i koji su zbog toga pobjegli iz države.</p> <p>B. Takođe postoji zbog ljudi koji su pobjegli iz države zbog građanskog rata i gladi.</p> <p>C. Vlast može odbiti sve kandidate koji dolaze iz države koja se smatra sigurnom.</p>	<p>Pravo na priznavanje statusa izbjeglice:</p> <p>A je tačan odgovor, dok B nije (iako se u nekim zemljama osobama koje su napustile svoju zemlju zbog građanskog rata ili gladi može pružiti zaštita, a da im se, pri tome, ne dodjeljuje izbjeglički status prema međunarodnim konvencijama). C se prema Ženevskoj konvenciji ne odnosi na izbjeglice, iako se naširoko koristi unutar EU kada se radi o tražiteljima azila.</p>
<p>Sloboda vjeroispovijesti:</p> <p>A. Ne može se uskratiti ljudima na osnovu toga što pripadaju manjinskoj vjeri.</p> <p>B. Obavezuje vlasti da priznaju i finansijski pomažu vjerske grupe.</p> <p>C. Države je ne mogu ograničiti ni na koji način.</p>	<p>Sloboda vjeroispovijesti:</p> <p>A je tačan odgovor. Vlasti su obavezne poštovati slobodu vjeroispovijesti, ali nemaju zakonsku obavezu da uspostave bilo kakav sistem priznavanja i finansiranja. Vlasti mogu ograničiti vjerske slobode tamo gdje bi one, naprimjer, bile u suprotnosti sa osnovnim ljudskim pravima.</p>
<p>Pravo na imovinu:</p> <p>A. Ne znači da vlasti ne mogu prisvojiti nečiju imovinu po osnovu javnog interesa.</p> <p>B. Je povrijeđeno ukoliko se izvrši evakuacija cijelog sela bez odgovarajuće kompenzacije za izgradnju hidrocentrale.</p> <p>C. Omogućava osobama da imovinu koju su ukrale smatraju svojom imovinom.</p>	<p>Pravo na imovinu:</p> <p>A i B su tačni. C je očigledno netačno.</p>
<p>Izbori:</p> <p>A. Svi građani imaju pravo da glasaju, čak i ukoliko si lišeni svojih građanskih prava nakon što su počinili krivično djelo.</p> <p>B. Osoba može imati pravo na dva glasa ukoliko je ta osoba poslodavac.</p> <p>C. Glasanje mora biti tajno.</p>	<p>Izbori:</p> <p>Samo je C tačan odgovor. Vlasti mogu zabraniti glasanje osobama koje su izgubile svoja građanska prava. Jednak broj glasova za sve koji imaju pravo glasa jeste međunarodno prihvaćeno pravilo.</p>
<p>Sloboda izražavanja:</p> <p>A. Može se ograničiti zbog sprečavanja klevete.</p> <p>B. Ne može se ograničiti zbog javnog morala.</p> <p>C. Može se ograničiti kako bi se spriječila vjerska netolerancija.</p>	<p>Sloboda izražavanja:</p> <p>A i C su tačni odgovori. Sloboda izražavanja se u određenim okolnostima može ograničiti, na primjer, zbog zaštite javnog morala, sprečavanja kriminala, zaštite zdravlja, zaštite od klevete, itd., ukoliko je to uređeno zakonom.</p>
<p>Pravo na rad:</p> <p>A. Obavezuje države da svim svojim građanima osiguraju posao.</p> <p>B. Znači da niko ne može biti proizvoljno otpušten.</p> <p>C. Ne znači da vlast mora da se trudi da dostigne stoprocentnu zaposlenost.</p>	<p>Pravo na rad:</p> <p>Samo je B tačan odgovor. U Evropi, države su obavezne da ulože napore na dostizanju stoprocentne zaposlenosti, ali to nije obuhvaćeno sporazumima UN-a.</p>

<p>Pravo na zdravu životnu sredinu:</p> <p>A. Brani državama odlaganje toksičnog otpada koji nepovratno uništava tlo. B. Želi zaštititi ljudska bića, životinje i biljke. C. Još uvijek nije priznato kao univerzalno pravo.</p>	<p>Pravo na zdravu životnu sredinu:</p> <p>C je tačno, iako pravo na zdravlje znači zaštitu od štetnih uticaja koji su direktna posljedica zagađenja. Međutim, čak i ti slučajevi pružaju univerzalnu zaštitu samo ljudima, a ne i biljkama i životinjama. „Afrička povelja“ i „Povelja Evropske unije“, koje nijesu univerzalno prihvaćene, donekle uvode pravo na čistu okolinu.</p>
<p>U skladu s pravom na obrazovanje:</p> <p>A. Ne može se naplaćivati školarina u osnovnom obrazovanju, samo se mogu zahtijevati troškovi školskih izleta i za udžbenike. B. Država ima obavezu da uraditi sve kako bi što više učenika uspješno završilo svoje obrazovanje. C. Država je obavezna da svim učenicima obezbijedi jednake uslove u obrazovanju.</p>	<p>U skladu s pravom na obrazovanje:</p> <p>B i C su tačni odgovori (te su obaveze obuhvaćene Konvencijom o pravima djeteta). Osnovno obrazovanje bi, u principu, moralo biti besplatno, a to se ne odnosi samo na školarinu nego i na druge, indirektno troškove proizvedene osnovnim aktivnostima koje škola organizuje.</p>
<p>Kažnjavanje djece u školama:</p> <p>A. Nije dozvoljeno fizičko kažnjavanje. B. Nije zabranjeno ako je kazna psihički surova. C. Može se koristiti ako se roditelji slažu.</p>	<p>Kažnjavanje djece u školama:</p> <p>A se smatra tačnim odgovorom, jer Evropski sud za ljudska prava za sve slučajeve prihvata da je fizičko kažnjavanje kršenje Konvencije (a to je u saglasnosti sa interpretacijom Konvencije o pravima djeteta koju je dao Komitet za dječja prava). B je netačno pošto se zabrana odnosi na sve okrutne kazne. Što se tiče odgovora C, ne postoji rečenica koja govori da kazna direktno zavisi od pristanka roditelja.</p>
<p>U školi:</p> <p>A. Ne bi trebalo poklanjati pažnju pitanjima zaštite okoline. B. Malu bi djecu trebalo učiti da poštuju roditelje. C. Malu bi djecu trebalo podučavati o ljudskim pravima i u praksi im pokazati da se njihova prava poštuju.</p>	<p>U školi:</p> <p>B i C su tačni odgovori: takve su odredbe sadržane u Konvenciji o pravima djeteta, gdje se takođe navodi da bi u okviru obrazovanja trebalo razvijati osjećaj za zaštitu okoline.</p>
<p>Na sudu:</p> <p>A. Svaki kriminalac ima pravo na advokata. B. Ljudi mogu biti osuđeni samo ako su priznali zločin. C. Osumnjičeni ima pravo na besplatne usluge prevodioca ukoliko se suđenje odvija na jeziku kojim on ne govori.</p>	<p>Na sudu:</p> <p>A i C su tačni odgovori.</p>
<p>Mučenje:</p> <p>A. Je dozvoljeno u cilju sprečavanja terorističkih napada. B. Je dozvoljeno samo uz sudsku odluku. C. Nije dozvoljeno ni u kom slučaju.</p>	<p>Mučenje:</p> <p>C je tačno (mučenje nije dozvoljeno čak ni u slučajevima koji se tiču nacionalne bezbjednosti).</p>
<p>Pravo na život je povrijeđeno ukoliko:</p> <p>A. Neko slučajno umre zbog policijske sile kojom se sprečava napad na život nekog drugog. B. Neko umre zbog rata, čak i ako je on legalan. C. Neko umre zbog nepotrebne sile koju je policija primijenila.</p>	<p>Pravo na život je povrijeđeno ukoliko:</p> <p>C je tačan odgovor. U slučaju odgovora po A, pravo na život bilo bi povrijeđeno ukoliko bi policija primijenila silu koja nije apsolutno neophodna.</p>

<p>U skladu s pravom na smještaj:</p> <p>A. Sve države su obavezne da se pobrinu da niko ne bude beskućnik.</p> <p>B. Stranci bi trebalo da imaju jednak pristup socijalnom smještaju kao i domaći državljani.</p> <p>C. Država bi trebalo da se potruditi da smanji broj beskućnika.</p>	<p>U skladu sa pravom na smještaj:</p> <p>B i C su tačni.</p>
<p>U skladu sa pravom na zdravstvenu zaštitu:</p> <p>A. Vlasti nijesu dužne da sprečavaju povrede na radu.</p> <p>B. Svako bi trebalo da ima pristup zdravstvenoj zaštiti.</p> <p>C. Ljekovi bi trebalo da budu besplatni.</p>	<p>U skladu sa pravom na zdravstvenu zaštitu:</p> <p>B je tačan odgovor. Sprečavanje povreda na radu smatra se obavezom. Ljekovi se mogu i prodavati.</p>
<p>U skladu s pravom na slobodu kretanja:</p> <p>A. Osobi može, zbog javne sigurnosti, biti zabranjeno da se nastani na određenom mjestu.</p> <p>B. Uskraćivanje vize osobi koja nije krivično osuđivana predstavlja povredu ljudskih prava.</p> <p>C. Dozvoljeno je pritvaranje kriminalaca.</p>	<p>U skladu s pravom na slobodu kretanja:</p> <p>A i C su tačni odgovori. Viza se može uskratiti i drugim osobama, a ne samo krivično osuđivanim. Sloboda kretanja može se ograničiti i zbog zaštite zdravlja stanovništva, javnog reda i državne sigurnosti, ukoliko je to uređeno zakonom.</p>